

r-
1,
2-
l-
er
ge
og
et
te
er
le
n-
s-

er

Ouddorp, Duingezicht bij 't Gorsje

6

Duinen bij het Westhoofd

Frans Beekman & Krijn Tanis

De noordwestpunt van Goeree heeft een bijzondere strand- en duingeshiedenis. De omgeving van de Westhoofdvallei bij de vuurtoren is tamelijk onbekend, maar zeker de moeite waard om wat beter te bekijken.

Door gewijzigde stromingen in de monding van het Haringvliet ontwikkelde zich in de 14de eeuw vanaf de Oostduinen op het eiland Goeree een strandhaak met duinen in westelijke richting naar het Brouwershavense Gat. Daarachter vormde zich een zandig gors. Al in 1357 bedijkte men dit gebied als de polder 't Oude Nieuwland, tien jaar later gevolgd door de polder Nieuwenoord. De strandhaak boog daarna in zuidelijke richting en rond 1500 werd de grote West-Nieuwlandpolder met een stevige dijk van de Grevelingen afgesloten. Het is bijzonder dat op het eiland Goeree de buitenduinen niet direct op de oudere Westduinen aansloten, maar zich een paar kilometer zee-waarts vormden. Daarbij ontstonden een paar polders, waarin nog steeds de kronkelende krekken op een verleden als gors wijzen. Na de middeleeuwen stabiliseerde zich de situatie gedurende drie eeuwen.

Topografisch kaartje 1998

De Witte Bult (1962), coll. F. Beekman.

In de 19de eeuw begon er opnieuw strand- en duinvorming vanaf de huidige strandpaal 18 naar het zuiden en kwam in 1853 de naastliggende Springertpolder tot stand. Hier lagen eerst de zogeheten 'buitengorzen'. Er liep een kreek naar de Visschershoek, die langzaam dichtslibde. De vorming van nieuwe duinen op het strand werd waarschijnlijk bevorderd door het plaatsen van stuifschermen van rijshout. Omstreeks 1900 staken de duinen bij het Westhoofd wel een kilometer uit met ervóór ook nog een kilometerbreed strand, dat op een oude kaart 'De vijf Hompels' wordt genoemd. Het woord *Westhoofd* klinkt trouwens veel beschaafder dan de *kop* van Schouwen! In de loop van de 20ste eeuw zien we duinafslag bij de vuurtoren en juist duinverbreding in de Springertduinen ten zuiden van De Vrijheid. In die tijd moet zich een groot duin hebben ontwikkeld, dat plaatselijk bekend was onder de naam Witte Bult.

Witte Bult

Bij strandpaal 17, ongeveer in het verlengde van de Vrijheidsweg lag ooit een echt stuifduin. Op de foto is te zien dat de noordkant kaal was en dus be-

hoorlijk stooft. Aan die zijde zaten ook een paar inhammen. Aan de zuidkant in de richting van de Grevelingen werd het zand vastgelegd door een dichte begroeiing van helm en duindoorn. De Witte Bult was ongeveer 16 meter hoog met als hoogste top 20 meter. Het moet wel een 'wandellend duin' zijn geweest, waar geen helm werd geplant. Omstreeks 1960 was er op dit stuk kust veel afslag en vormde zich naar het strand een duinklif. Het zand dat hier verdween, kwam verderop bij De Punt terecht. Dat proces stopte door de aanleg van de Brouwersdam in 1971.

Vanwege de sterke afslag bij het Westhoofd besloot Rijkswaterstaat de Witte Bult af te graven en met het zand aan de zeekant in de Westhoofdvallei een zanddijk van 6 meter + NAP op te werpen. De firma Gebr. de Vos uit Oude Tonge voerde dit werk in 1966-1967 uit. De Witte Bult noemde de aannemer op een werkkaartje 'Zanddepot', wat het voor hem natuurlijk ook was. In totaal werd er ruim 130.000 kubieke meter zand met 'scrapers' (zelfladende) afgevoerd naar de genoemde zanddijk van ongeveer een kilometer lang. We zijn trouwens zeer geïnteresseerd in foto's van de

Duinen bij Visschershoek (1954), uitgave P.Tanis-Hoevers (Ouddorp Z.H.), coll. F. Beekman.

nogal onbekende Witte Bult! Vijf jaar later werd de zanddijk in de Westhoofdvallei met anderhalve meter verhoogd. Het strand en duin zeewaarts hiervan werd opgehoogd met suppletiezand.

Visschershoek

De tweede foto is ten zuiden van de Witte Bult genomen bij de Visschershoek. Rechts in de verte zijn de blonde duinen vaag te zien. De foto is van na 1953, want het huis links is een houten woning geschonken door Zweden. De grote bonte spechten hakken er nu gaatjes in! Ervoor lagen toen wat akkertjes, de schoven (rogge?) staan op het land. Het zandpad, met een echte Ouddorpse geit aan een pin in de berm, voert naar lage uitlopers van het duin, waar ooit hakhout groeide en daarom Poldersbos heette. De inmiddels allemaal alweer verdwenen huisjes stonden op kleine lapjes grond. Keesje Bok hielp bij het uitzetten mee en sloeg dan een paar paaltjes rond het stuk grond naar keuze. Op de prentbriefkaart heten ze zelfs 'Landhuisjes'! Alleen dankzij de Zweedse woning was deze kaart te localiseren. De huisjes zijn nu bungalows en alles is bebost. Het is geen duin

meer, maar een park. Vroeger groeide hier silene en berberis. De vegetatie was te vergelijken met die bij de zeedorpen aan de Hollandse kust.

Westhoofdvallei

De laatste prentbriefkaart geeft een prachtig overzicht van de Westhoofdvallei met de vuurtoren op de achtergrond. Het heet ook wel de Vuurtorenvallei. Vóór de aanleg van de eerder genoemde zanddijk was deze afgesnoerde strandvlakte of primaire duinvallei bijna twee keer zo groot. Vanouds kwam hier iedere dag de koeienwachter met z'n 300 runderen langs op de route Westduinen-Groenedijk-Westhoofd-Visschershoek-Westduinen. In het midden van de vallei lag (en ligt) een vrij grote veedrinkpoel.

Momenteel wordt de Westhoofdvallei beheerd door Natuurmonumenten. Extra bemesting wordt niet meer toegepast en de bijzondere plantengroei is er behouden. Het is een rijke vindplaats voor de Breedbladige orchis en Harlekijnorchis. Er staat onder meer Maanvaren, Addertong, veenpluis, Kleine rupsklaver en Vlozegge. De plantenwerkgroep van onze vereniging

Westhoofdvallei (1957), coll. K. Tanis.

vond hier 22 soorten van vochtige duinvalleien. Het is echt 'een parel van Goeree'. Er broeden Kieviten, de Tureluur is er al een aantal jaren verdwenen.

Op de achtergrond staat de vuurtoren. Op de Noordse Hillen ernaast staat een huisje met een hoge paal voor de rode stormbal als waarschuwing voor de scheepvaart op Rotterdam. Op de palen door de vallei liep een bovengrondse elektriciteitsleiding. De betonnen vuurtoren uit 1911 werd op 4 mei 1945 opgeblazen. De nieuwe toren van 1948 is 52 meter hoog en draagt het sterkste licht van Nederland. Een eerdere houten vuurbaak uit 1820 stond oostelijker bij het Flaauwe Werk voor de polder Nieuwenoord. En nog veel eerder werd er een kolenvuur gestookt op de toren van Goedereede!